

Dějiny evropského a československého hospodářství

Úvodní informace

Cíle kurzu

- Zprostředkovat znalosti o proměnách hospodářských a sociálních poměrů v Evropě a v českých zemích ve 20. století
- Nastínit vliv politických událostí na vývoj ekonomiky

Povinnosti studentů

- Aktivní účast na seminářích
- Absolvování závěrečného písemného testu

Literatura:

NENIČKA, L. 2014. *Dějiny evropského a československého hospodářství*. Karviná: OPF SU.

FALTUS, J., PRŮCHA, V. 1996. *Všeobecné hospodářské dějiny 19. a 20. století*. Praha: VŠE.

PRŮCHA, V. a kol., 2004, 2009. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992 I-II*. Brno: Doplněk.

Počátky moderní industriální společnosti

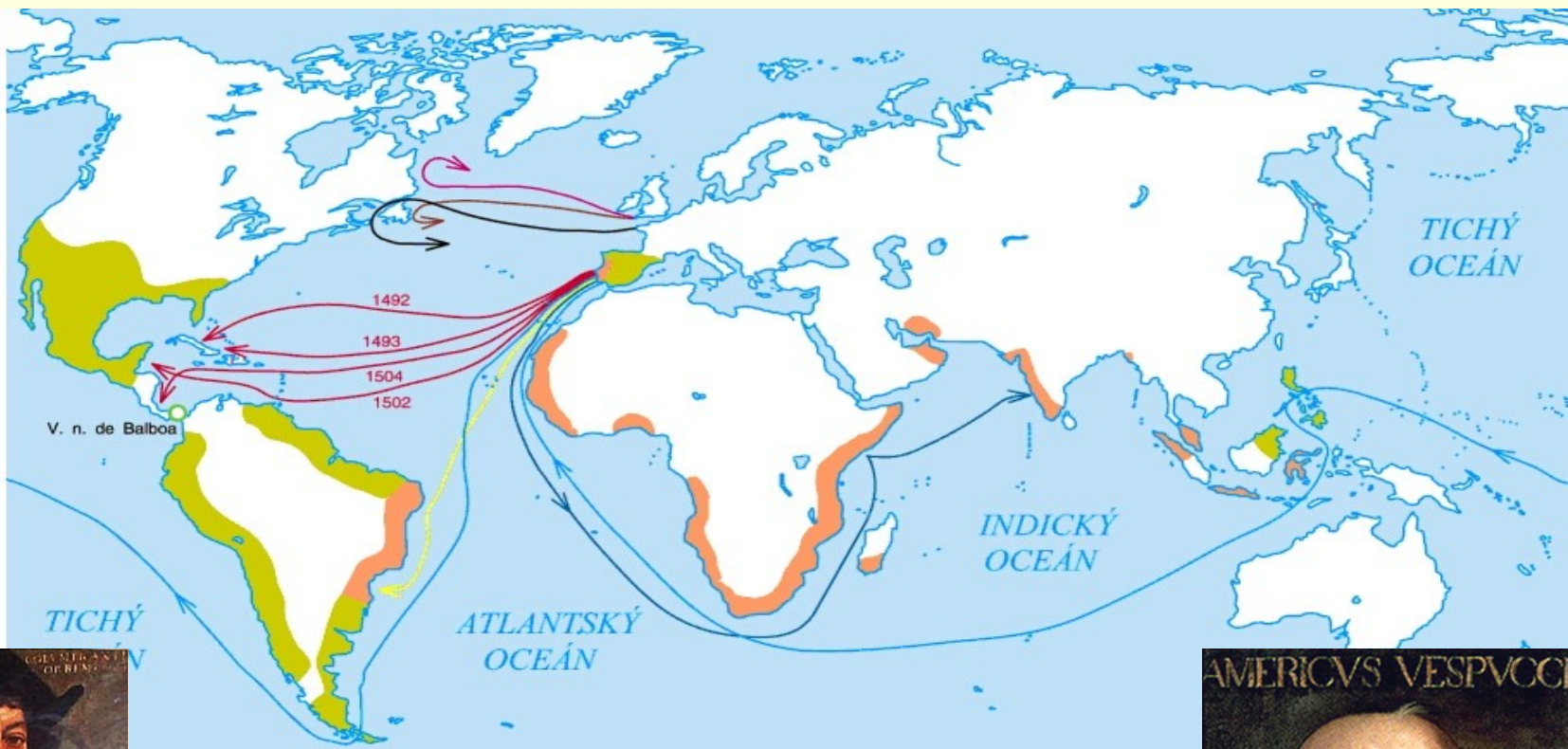
Nástup industrializace a její podoby
v českých zemích

Předpoklady vzniku industriální společnosti

- Postupný přechod k peněžnímu hospodářství
- Zvyšování významu měst jako obchodních center
- Posilování středních vrstev a rozvoj podnikatelských aktivit

Zámořské objevy

- Španělsko a jeho kolonie
- Portugalsko a jeho kolonie
- K. Kolumbus
- G. Caboto
- S. Caboto
- J. Cartier
- P. Cabral
- V. de Gama
- F. Magalhães
- V. N. de Balboa

Vzestup západní Evropy

Na úkor Španělska a Portugalska se postupně začaly prosazovat Nizozemí a Anglie.

Působila přitom řada specifických faktorů:

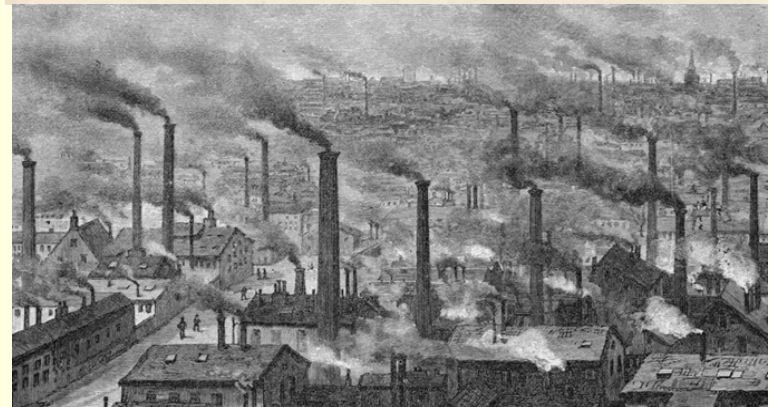
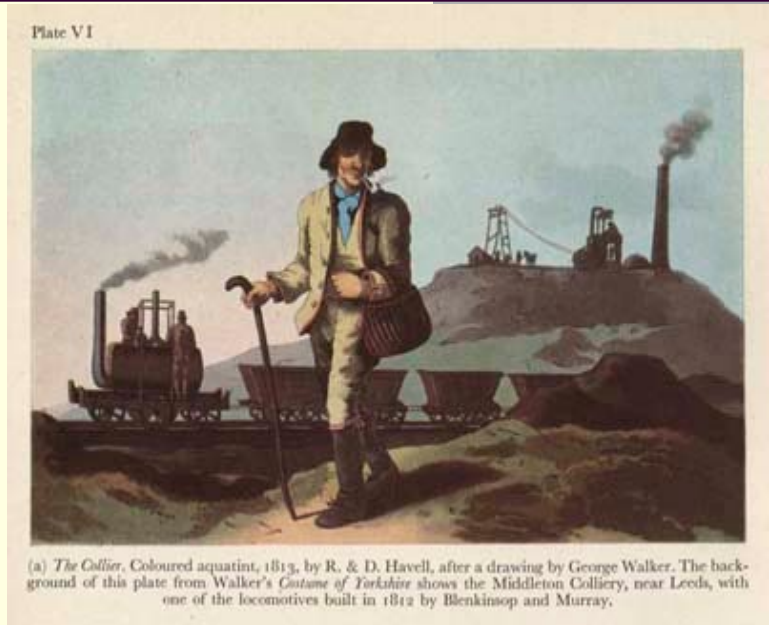
- Slabá absolutistická moc
- Silné střední vrstvy
- Podpora vědeckému poznání
- Vliv protestanství

Nástup modernizace

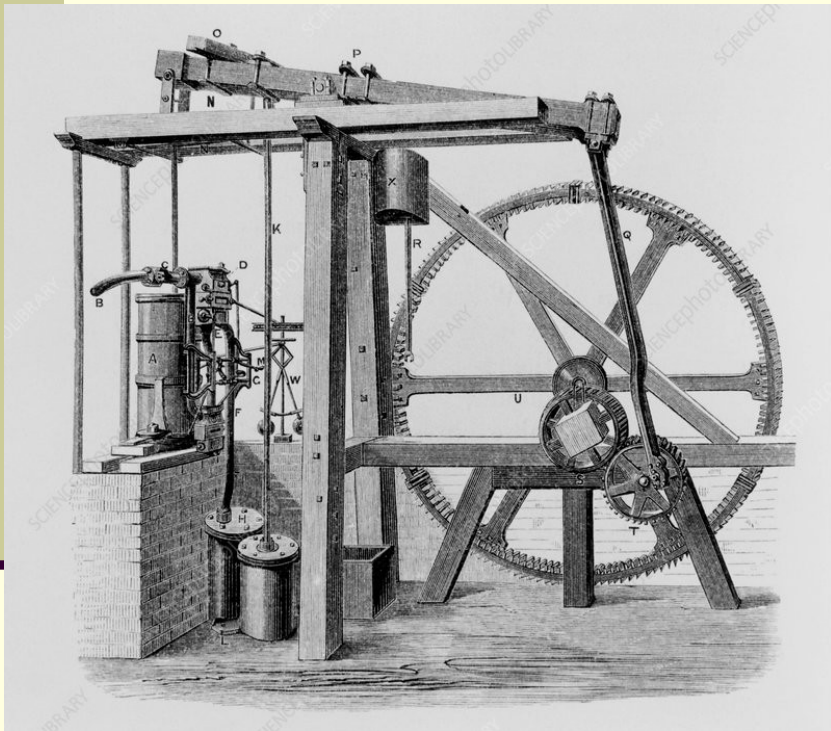
- **Industrializace**
- **Formování nových sociálních vrstev**
- **Populační růst**
- **Migrace a urbanizace**
- **Rozvoj demokracie a politického občanství**

„Průmyslová revoluce“

- Součást industrializace
- Původně označení přechodu od ruční výroby ke strojové
- Technické inovace se začaly prosazovat nejprve v Anglii

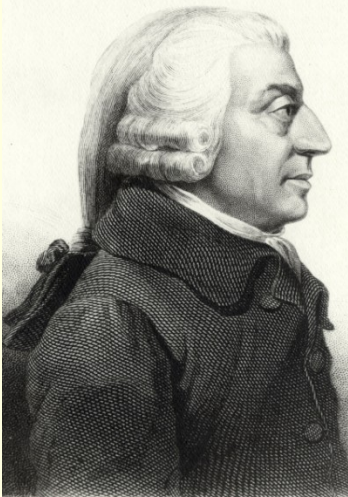
Nové zdroje energie a nové technologie

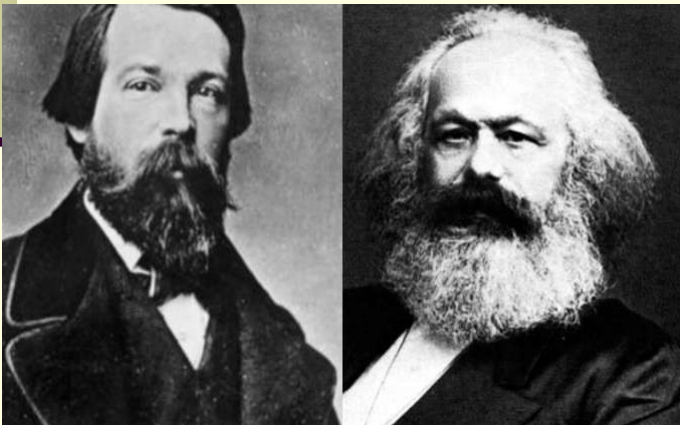
V 18. století se jako nový zdroj energie začalo využívat **uhlí**

Ve stejné době se začaly prosazovat **parní stroje**, později zdokonalené skotským konstruktérem Jamesem Watterem.

Nástup moderních ideologií

Už ke konci 18. století se v reakci na probíhající společenské změny začaly rozvíjet moderní ideologie (**konzervatismus, liberalismus**)

Sociální rozpory industrializace byly podnětem k rozvoji nových ideologií (**socialismus, komunismus**)

České země a Slovensko v rámci Habsburské monarchie

Předpoklady pro hospodářský rozvoj českých zemí

- Vyšší nároky zemědělské výroby stimulovaly rozvoj železářství
- Rozvoj zemědělské produkce ovlivnil také institucionální reformy (zrušení poddanství – 1848)
- Odbytové potřeby podpořily rozvoj dopravy (železnice)

Průmyslová revoluce v českých zemích

- Průmyslová výroba navazovala na rozvoj státem podporovaných manufaktur
- V poslední třetině 19. století začal další rozmach průmyslu (tzv. 2. průmyslová revoluce – nové materiály, nové zdroje energie, nové technologie)

České země jako průmyslová základna Rakouska

Patřily k ekonomicky nejvyspělejšími oblastem
habsburské monarchie díky řadě příznivých
faktorů:

- Tradice řemeslné výroby
- Bohaté zdroje důležitých surovin (uhlí)
- Hustá dopravní síť
- Výhodná poloha

Industrializace na Slovensku

- Rychlejšímu rozvoji průmyslu bránil nedostatek kapitálu, nedostatek přírodních zdrojů, slabá infrastruktura, okrajová poloha, převážně venkovský charakter osídlení
- Slovensko zůstávalo zemědělskou zemí

Shrnutí

- V 19. století určila novou podobu evropského hospodářství nastupující modernizace (zahrnující industrializaci), která se nejprve prosadila ve Velké Británii
- Industrializace se úspěšně rozvinula také v českých zemích díky řadě faktorů (dostatek nerostných surovin, dopady rozvoje zemědělské výroby, předchozí podpora manufaktur).